ruimte *in* regels

PAPIEREN ROMPSLOMP
OF KAN HET ANDERS?

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	De wet en het toezicht	6
3	Informatie per thema	10
3.1	Het onderwijsaanbod	12
3.2	Zicht op ontwikkeling van de leerling	16
3.3	Het didactisch handelen van de leraar	20
3.4	Extra ondersteuning	24
3.5	Toetsing en afsluiting	28
3.6	Onderwijsresultaten	32
3.7	Veiligheid en schoolklimaat	36
3.8	Kwaliteitszorg	40
4	Aanvullende informatie	42

1 Inleiding

“Je moet alleen dingen registreren waar je wat aan hebt en plannen maken die je ook echt gebruikt.

Plaatsvervangend inspecteur-generaal Arnold Jonk, in CNV Schooljournaal, februari 2015

Dit boekje is geschreven om u te helpen. Om u duidelijkheid te geven over administratie en verantwoording en wat de onderwijswet- en regelgeving hierin nou eigenlijk precies van u vraagt. En hoeveel ruimte u heeft om hier zelf vorm aan te geven. Want dat is misschien wel meer dan u denkt.

Via verschillende wegen horen wij dat leraren alle administratie - die er naast het lesgeven bij komt kijken - nogal eens als last ervaren. Dat u het behoorlijk onoverzichtelijk vindt wat er allemaal moet en u zich afvraagt hoe dit bijdraagt aan de kwaliteit van het onderwijs. Dat u hierdoor bovendien werkdruk ervaart.

Deze handreiking maakt helder over welke zaken uw school zich op basis van de wet moet kunnen verantwoorden. Samen met leraren hebben we gezocht naar de vragen die zij hierover hebben. U vindt daarom in deze handreiking ook veelgehoorde vragen én antwoorden. U zult ontdekken dat u waarschijnlijk meer professionele ruimte heeft dan u wellicht op dit moment denkt.

Graag willen wij uw team, school en bestuur uitdagen om met elkaar in gesprek te gaan. En ook in gesprek te blijven over welke keuzes in onderwijs en verantwoording het beste zijn voor uw leerlingen én werkbaar zijn voor u. Op de www.leraar.nl/werkdruk vindt u hiervoor enkele voorbeelden ter inspiratie.

Meer weten?

Wilt u meer weten over administratie of andere zaken rond het toezicht van de inspectie? En hoe u als onderwijsprofessional met de inspectie te maken kunt hebben? Kijk op de website van de inspectie, www.onderwijsinspectie.nl.

2 De wet en het toezicht

Hoeveel ruimte biedt de wet- en regelgeving in het onderwijs? In de wet- en regelgeving staat aan wélke - minimale - eisen een school moet voldoen. Maar meestal niet hóe dat moet. U heeft dus, samen met uw collega's op school, de schoolleiding en uw schoolbestuur, zélf de ruimte om keuzes te maken. Keuzes die passen in uw visie op onderwijs en op wat het beste is voor uw leerlingen. Er is dus meer ruimte in regels dan u misschien wel denkt.

Wat vraagt de Wet op het primair onderwijs van scholen en schoolbesturen?

Onder meer het volgende:

- Het schoolbestuur moet zorgdragen voor sociale, psychische en fysieke veiligheid van de leerlingen. *(art. 4c)*
- Het onderwijs wordt zo ingericht zijn dat leerlingen een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doorlopen. Het wordt afgestemd op de voortgang in ontwikkeling. *(art. 8)*
- De school moet de voortgang van ontwikkeling toetsen. *(art. 8 en 9b)*
- De school hanteert de kerndoelen bij het aanbod. *(art. 9)*
- Bij de verzorging van de kernvakken neemt het schoolbestuur de referentieniveaus als uitgangspunt. *(art. 9)*
- Het schoolbestuur moet zorgdragen voor de kwaliteit van het onderwijs door een kwaliteitszorgsysteem uit te voeren. Het schoolbestuur beschrijft dit in het schoolplan. *(art. 10 en 12)*

"Als de school kan laten zien dat ze met de bijgehouden gegevens het onderwijs goed kan plannen, de resultaten kan volgen en het onderwijs evalueren, dan vinden wij het goed.

Plaatsvervangend inspecteur-generaal Arnold Jonk,
in CNV Schooljournaal, februari 2015

Toezicht

De Inspectie van het Onderwijs (hierna: inspectie) heeft de taak om, op basis van wet- en regelgeving, toezicht te houden op de kwaliteit van het onderwijs. Dat gebeurt onder meer door middel van een vierjaarlijks onderzoek bij het schoolbestuur en de scholen. Hoe de inspectie toezicht houdt, is beschreven in het onderzoekskader.

De rol van het bestuur

Het schoolbestuur is eindverantwoordelijk voor de onderwijskwaliteit op school. Het bestuur moet de kwaliteit van de school systematisch volgen. Maar het bestuur mag zélf bepalen op welke manier ze dat doet. Zo kiezen sommige besturen ervoor alle scholen hetzelfde leerlingvolgsysteem te laten gebruiken. Andere besturen laten het wat meer los en vragen hun scholen om de ontwikkelingen van leerlingen op een eigen, maar wel eenduidige manier te volgen of vast te leggen. Wet- en regelgeving rond onderwijskwaliteit bepaalt alleen aan wélke eisen het onderwijs - minimaal - moet voldoen, maar schrijft niet voor hóe de scholen dat moeten realiseren. Besturen kunnen zo hun eigen kwaliteitscriteria hanteren, die passen in hun ambities of die van de school.

Van het schoolbestuur wordt ook verwacht dat ze op basis van hun eigen kwaliteitsonderzoek maatregelen nemen, als dat nodig of wenselijk is. De inspectie onderzoekt bij haar vierjaarlijkse onderzoek of het bestuur dat ook daadwerkelijk doet. Daarbij kijkt de inspectie niet alleen naar het bestuur. De inspectie praat ook met directeuren, de raad van toezicht en de medezeggenschapsraad. Zo kan de inspectie zien of het beeld van het bestuur overeenstemt met de praktijk.

Eigen ambities en de basiskwaliteit

In de wet staat aan welke minimale eisen aan onderwijskwaliteit, kwaliteitszorg en financieel beheer een school minimaal moet voldoen. Dat noemen we de basiskwaliteit.

Daarnaast stellen het bestuur en de school zelf ambities op, die verder gaan dan de basiskwaliteit. De school wil bijvoorbeeld leerlingen en ouders betrekken bij het opstellen van de doelen en gebruik maken van hun feedback. Zulke ambities staan beschreven in het schoolplan.

De inspectie betrekt die eigen ambities ook bij het onderzoek. Ze geeft aan in hoeverre de eigen doelen en ambities worden gehaald en in de praktijk zichtbaar zijn. Die beoordeling staat los van het oordeel van de inspectie over de basiskwaliteit van een school of bestuur.
Waar de inspectie precies naar kijkt en hoe de inspecteurs hun onderzoek doen, staat in het onderzoekskader 2017 dat te vinden is op de website van de inspectie:
https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/publicaties/2016/10/17/onderzoekskader-2017-po-en-vve

3 Informatie per thema

Hiervoor heeft u gelezen dat in de wet- en regelgeving staat aan wélke - minimale - eisen een school moet voldoen, maar meestal niet hóe dat moet. Hieronder hebben wij uitgewerkt hoe dat eruit ziet in de praktijk.

Uitgangspunt daarbij is dat de inspectie drie hoofdvragen stelt:

1. *Krijgen de leerlingen goed les?*
2. *Leren de leerlingen genoeg?*
3. *Zijn de leerlingen veilig?*

Daarnaast kijkt de inspectie naar de kwaliteitszorg van een bestuur en of de financiën op orde zijn.

Op de volgende pagina's staat per thema wat de inspectie van de school en van u als leraar verwacht, plus een aantal veel gehoorde vragen en antwoorden. Staat uw vraag er niet bij, dan kunt u altijd contact opnemen met de inspectie via het Loket op:
https://www.onderwijsinspectie.nl/contact/contact-voor-besturen-scholen-en-gemeenten

"Tegen scholen zeggen we 'vertel ons waarom je deze keuzes gemaakt hebt en waarom je denkt dat leerlingen hier optimaal van profiteren'.

Rutger Meijer, Inspectie van het Onderwijs, directeur Toezicht primair onderwijs, in De Nieuwe Leraar, september 2017

3.1 Het onderwijsaanbod

Als leraar wilt u natuurlijk dat uw leerlingen na de basisschool de vaardigheden en kennis hebben, waarmee ze naar het vervolgonderwijs kunnen dat bij hen past. De wetgever wil dat ook. Daarom staan in de wet- en regelgeving kerndoelen die in elk geval aan bod moeten komen in het basisonderwijs. In de wet staat verder dat scholen leerlingen moeten voorbereiden op de maatschappij. Hoe scholen dat doen, bepaalt elke school en ieder bestuur zelf.

Wat wordt er ten minste van de school verwacht?

Dit zegt het Onderzoekskader 2017:

De school biedt een breed en op de kerndoelen gebaseerd aanbod dat ook de referentieniveaus taal en rekenen omvat en dat aansluit bij het (beoogde) niveau van alle leerlingen.

Het onderwijs gaat ervan uit dat leerlingen opgroeien in een pluriforme samenleving. Daarom is het onderwijs gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie, en op kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten. Het aanbod draagt bij aan de basiswaarden van de democratische rechtsstaat.

Het aanbod sluit aan op het niveau van de leerlingen bij binnenkomst van de school, wordt afgestemd op de onderwijsbehoeften die kenmerkend zijn voor de leerlingenpopulatie en bereidt hen voor op het aanbod bij de start van het vervolgonderwijs. Daar tussenin verdelen de leraren de leerinhouden evenwichtig en in samenhang over de leerjaren heen. De school legt de doelen voor het onderwijs en de opbouw van het aanbod vast in het schoolplan.

Veelgehoorde vragen én antwoorden

vraag > **Zijn wij als school verplicht om een minimaal aantal uren per week aan een vak te besteden en dit bij te houden?**

antwoord > Nee, in de wet staat alleen wélke vakken op de basisschool aan bod moeten komen. Hóe leraren het aanbod verdelen over de schoolperiode en hoeveel tijd er per week aan een vak wordt besteed, is volledig aan de school. Er zijn geen richtlijnen voor het vormgeven van een week- en jaarrooster. In het bestuursakkoord tussen het ministerie van OCW en de PO-Raad is wel afgesproken dat scholen vanaf 2017 minimaal twee lesuren per week bewegingsonderwijs aanbieden; waar mogelijk streven scholen naar drie lesuren bewegingsonderwijs.

vraag > **In hoeverre moet wij ons als school verantwoorden over de onderwijstijd?**

antwoord > Leerlingen hebben in de hele basisschoolperiode recht op minimaal 7.520 uur onderwijstijd. Daar moeten scholen zich aan houden. Deze uren moeten worden besteed aan het geven van onderwijs. De school bepaalt zelf hoe ze inzichtelijk maakt dat er voldoende tijd aan onderwijs wordt besteed.

vraag > **Zijn er voorschriften welke leerstof wij in welk leerjaar moeten aanbieden en hoe onze school zich hierover moet verantwoorden?**

antwoord > Nee, de school is vrij in hoe en in welke groep bepaalde leerstof wordt aangeboden. Het is wel de bedoeling dat alle kerndoelen in de schoolperiode voldoende aan bod komen, dat de lesstof is afgestemd op de voortgang in ontwikkeling van leerlingen en dat het onderwijs zo is ingericht dat leerlingen een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doorlopen. Maar hoe de school dat doet, mag ze zelf bepalen.

“De inspectie is niet geïnteresseerd in methodes en uitgebreide administratie; ze willen zien dat je zicht hebt op de ontwikkeling van kinderen.

Leraar basisonderwijs, in De Nieuwe Leraar, september 2017

3.2 Zicht op ontwikkeling van de leerling

Als school moet u de ontwikkeling van de leerlingen systematisch volgen. Zo kunt u het onderwijs afstemmen op de leerlingen en kunnen leerlingen een ononderbroken ontwikkeling doorlopen. Maar hóe u als school zicht houdt op de ontwikkeling is vrij, zolang het onderwijs goed op de ontwikkeling van elke leerling aansluit.

Wat wordt er ten minste van de school verwacht?

Dit zegt het Onderzoekskader 2017:

De school verzamelt vanaf binnenkomst met behulp van een leerling- en onderwijsvolgsysteem systematisch informatie over de kennis en vaardigheden van haar leerlingen. Voor de kennisgebieden taal en rekenen/ wiskunde gebeurt dit vanaf groep 3 met betrouwbare en valide toetsen die tevens een indicatie geven van de bereikte referentieniveaus. Leraren vergelijken deze informatie met de verwachte ontwikkeling. Deze vergelijking maakt het mogelijk om het onderwijs af te stemmen op de onderwijsbehoeften van zowel groepen als individuele leerlingen.

Wanneer leerlingen niet genoeg lijken te profiteren, analyseert de school waar de ontwikkeling stagneert en wat mogelijke verklaringen hiervoor zijn. Vervolgens bepaalt zij wat er moet gebeuren om eventuele achterstanden bij leerlingen te verhelpen.

Veelgehoorde vragen én antwoorden

vraag > **Moet ik alle methodetoetsen afnemen, analyseren en vastleggen?**
antwoord > Nee. Een school is verplicht de ontwikkeling van de leerlingen systematisch te volgen. Als leraar stemt u uw onderwijsaanbod hierop af; methodetoetsen kunnen hier aan bijdragen. De school bepaalt echter zelf of er methodetoetsen worden afgenomen en hoe deze worden gebruikt, geanalyseerd en hoe deze worden vastgelegd in het leerlingvolgsysteem.

vraag > **Moeten toetsen per vraag goed of fout ingevoerd worden in het leerlingvolgsysteem?**
antwoord > Nee, hier zijn geen voorschriften voor. Wel zou het invoeren van een toets per vraag u als leraar kunnen helpen bij het analyseren wat bepaalde leerlingen al wel of nog niet kunnen om zo beter zicht te krijgen op de ontwikkeling van de leerlingen.

vraag > **Zijn groepsplannen verplicht?**
antwoord > Nee. Als leraar moet u kunnen laten zien dat u de vorderingen van alle leerlingen goed in beeld heeft en hier ook naar handelt. Dit kan op basis van observaties, werk van de leerlingen of toetsen. Hoe u dit als school vastlegt en zichtbaar maakt, is aan u zelf.

vraag > **Zijn er richtlijnen voor het aantal oudergesprekken? En moet ik van elk gesprek een verslag maken in een leerlingvolgsysteem?**
antwoord > Nee. De school is verplicht om ouders te informeren over de vorderingen van hun kind(eren). De wet schrijft niet voor hoe vaak leraren per jaar een gesprek moeten voeren met ouders. Ook zijn er geen voorschriften voor het wel of niet vastleggen van deze gesprekken of over het wel of niet laten ondertekenen van gespreksverslagen.

vraag > **Is onze school verplicht om gesprekken met de intern begeleider vast te leggen?**
antwoord > Nee, als school bepaalt u zelf hoe vaak en op welke manier de intern begeleider (IB'er) de leraren ondersteunt. Ook het wel of niet vastleggen van afspraken tussen intern begeleider en leraar mag de school zelf bepalen.

vraag > **Zijn er voorschriften voor de overdracht van leerlingen naar een volgende leraar?**
antwoord > Nee, er zijn geen richtlijnen opgesteld voor hoe de overdracht van leerlingen naar een volgende leraar wordt geregeld. Er moet wel sprake zijn van een doorgaande ontwikkeling voor de leerlingen.

vraag > **Zijn wij als school verplicht om de ontwikkeling van kleuters te volgen door het afnemen van toetsen?**
antwoord > Nee, de school bepaalt zelf hoe de ontwikkeling van kleuters wordt gevolgd. Dit hoeft niet per se door het afnemen van toetsen.

"Het doel van groepsplannen is dat je beter naar je groep gaat kijken, maar je bent zo bezig met een draak van een systeem, dat je de focus verliest op wat echt belangrijk is: aandacht voor de kinderen. Nu werken we met leerlingenkaarten. Daarin staat per leerling een overzicht van de voortgang en de aandachtspunten. Eens in de zoveel tijd werken we de kaart bij.

Leraar uit Operatie Regels Ruimen

1 2 3 4 5 6 7 8 9

3.3 Het didactisch handelen van de leraar

Goed onderwijs vind je uiteindelijk in de klas. De inspectie kijkt hoe u als leraar lesgeeft: legt u de stof helder uit en verlopen uw lessen gestructureerd? Heeft u zicht op de ontwikkeling van de leerlingen en houdt u er in de les rekening mee door ondersteuning en uitdaging te bieden?

Wat wordt er ten minste van de school verwacht?

Dit zegt het Onderzoekskader 2017:

De leraren plannen en structureren hun handelen met behulp van informatie die zij over leerlingen hebben. De leraren zorgen ervoor dat het niveau van hun lessen past bij het beoogde eindniveau van leerlingen. De aangeboden leerstof is logisch opgebouwd binnen een reeks van lessen als ook binnen één les.

De leraren creëren een leerklimaat waardoor leerlingen actief en betrokken zijn. Met geschikte opdrachten en heldere uitleg structureert de leraar het onderwijsaanbod zo dat de leerling het zich eigen kan maken. De leraren stemmen de instructies en spelbegeleiding, opdrachten en onderwijstijd af op de behoeften van groepen en individuele leerlingen. De afstemming is zowel op ondersteuning als op uitdaging gericht, afhankelijk van de behoeften van leerlingen.

Veelgehoorde vragen én antwoorden

vraag > **Moet ik voor elke les een lesvoorbereiding op papier hebben?**
antwoord > De wet schrijft niet voor hoe u uw les voorbereidt.

vraag > **Moet ik mij verantwoorden of ik de methode goed volg en of ik alle lessen van de methode aanbied?**
antwoord > Nee. De inspectie kijkt tijdens een onderzoek naar het niveau van het didactisch handelen. Daarbij wordt niet gecontroleerd of u als leraar de methodes goed volgt. Ook bent u niet verplicht om alle lessen van de methode te volgen of om de instructies van een methode exact te volgen. Ook de manier waarop leerlingen de lesstof verwerken (schriftelijk, digitaal of mondeling) bepaalt de school zelf. Eigenlijk gaat het er om dat u als professional altijd kunt uitleggen waarom u bepaalde keuzes in het lesgeven gemaakt hebt.

vraag > **Zijn er voorschriften voor hoe ik de dagplanning vastleg?**
antwoord > Nee. Er zijn geen voorschriften voor de wijze waarop u als leraar een (dag)planning maakt. U bent ook niet verplicht om een dagplanning op papier te hebben of een rooster exact te volgen.

le werkwoord
~~hooit~~ DT 22
ton
gnaalwoord
lakenrood
parelmoer
en parfum

“De kracht van een inspectiebezoek zit hem in het laten zien van de business as usual. Gewoon je ding doen zoals je dat altijd doet op een dag.

Inspecteur primair onderwijs Hans van den Berg;
in video Leraren en de Inspectie, 2016, op onderwijsinspectie.nl

3.4 Extra ondersteuning

Voor leerlingen die structurele ondersteuning nodig hebben, zijn er aparte regels. Die regels garanderen dat ook zíj onderwijs krijgen dat minstens aan de basiskwaliteit voldoet. Soms moet u daarvoor extra informatie vastleggen. Ook dan geldt: school en bestuur bepalen hóe dat gebeurt.

Wat wordt er ten minste van de school verwacht?

Dit zegt het Onderzoekskader 2017:

Voor leerlingen die structureel een onderwijsaanbod nodig hebben op een ander niveau dan de leeftijdsgroep, biedt de school een passend onderwijsaanbod, ondersteuning en/of begeleiding, gebaseerd op de mogelijkheden van de desbetreffende leerlingen. Het aanbod, de ondersteuning en/of de begeleiding zijn gericht op een ononderbroken ontwikkeling van de leerling. De school evalueert periodiek of het aanbod het gewenste effect heeft en stelt de interventies zo nodig bij.
De school heeft in het schoolondersteuningsprofiel vastgelegd wat zij onder extra ondersteuning verstaat en welke voorzieningen de school kan bieden in aanvulling op het door het samenwerkingsverband omschreven niveau van basisondersteuning. Voor de leerlingen die deze extra ondersteuning nodig hebben, legt de school in het ontwikkelingsperspectief vast hoe het onderwijs wordt afgestemd op de behoefte van de leerling.

Veelgehoorde vragen én antwoorden

vraag > **Moet ik voor iedere leerling met een eigen leerlijn een ontwikkelingsperspectief (OPP) maken?**
antwoord > Nee. Alleen voor basisschool-leerlingen die extra ondersteuning behoeven en voor leerlingen van een speciale school voor basisonderwijs geldt dat er een OPP moet zijn. Reguliere basisscholen hoeven geen OPP op te stellen voor ondersteuning die valt onder het basisondersteuning, dat in het samenwerkingsverband is afgesproken. Denk hierbij aan begeleiding bij dyslexie of kortdurende remedial teaching. Het is belangrijk dat u weet welke ondersteuning onder de basisondersteuning valt en wat er daarmee in de extra ondersteuning valt.

vraag > **Wie is er binnen de school verantwoordelijk voor het aanvragen van extra bekostiging en het maken van een ontwikkelingsperspectief (OPP)?**
antwoord > De school bepaalt zelf wie verantwoordelijk is voor het opstellen van een OPP en (binnen de afspraken in het samenwerkingsverband) voor welke leerlingen extra ondersteuning wordt aangevraagd.

vraag > **Wat moet er in het ontwikkelingsperspectief (OPP) staan?**
antwoord > De verplichte onderdelen van het ontwikkelingsperspectief staan beschreven in de wet en zijn:

- de verwachte uitstroombestemming van de leerling ;
- de onderbouwing van de verwachte uitstroombestemming van de leerling (met in elk geval een weergave van de belemmerende en bevorderende factoren);
- een beschrijving van de te bieden ondersteuning en begeleiding en – indien aan de orde – de afwijkingen van het (reguliere) onderwijsprogramma.

vraag > **Moet ik voor elke leerling stimulerende en belemmerende factoren in kaart brengen?**
antwoord > Nee, dit hoeft alleen voor leerlingen waarvoor de school een ontwikkelingsperspectief (OPP) heeft opgesteld.

vraag > **Zijn er wettelijke richtlijnen voor wat de school moet vastleggen om een toelaatbaarheidsverklaring aan te vragen voor een leerling voor doorverwijzing naar speciaal (basis)onderwijs?**
antwoord > In de wet staat dat een samenwerkingsverband in de eigen regio de eisen, richtlijnen en criteria bepaalt voor doorverwijzing naar het speciaal (basis)onderwijs.

“Wij hielden uitgebreide handelingsplannen bij om aan externen te bewijzen wie er recht heeft op extra zorg en ondersteuning. Alleen leek bij ons op een gegeven moment iedereen wel een zorgleerling. Daar zijn we toen heel kritisch naar gaan kijken. Nu houden we alleen een logboek bij voor de leerlingen die (in de toekomst mogelijk) een zorgarrangement nodig hebben. Iedereen houdt op zijn eigen manier puntsgewijs bij wat er aan de hand is met het kind, wat we hebben gedaan, wat gewerkt heeft en wat niet.

Schoolleider uit Operatie Regels Ruimen

3.5 Toetsing en afsluiting

Bij alle leerlingen die de basisschool verlaten, moet volgens de wet de kennis worden getoetst in de kernvakken taal, rekenen en wiskunde. Met die eindtoetsen en het advies van u als leraar kunnen leerlingen passend vervolgonderwijs kiezen. Gedurende de schoolperiode bent u als school verplicht de vorderingen van leerlingen in de kernvakken systematisch te volgen.

Wat wordt er ten minste van de school verwacht?

Dit zegt het Onderzoekskader 2017:

Alle leerlingen (behoudens wettelijke uitzonderingen) in leerjaar 8 maken een eindtoets. Tijdens de schoolperiode maken ze toetsen van het leerlingvolgsysteem, waarmee in elk geval de kennis en vaardigheden op het terrein van Nederlandse taal en rekenen en wiskunde worden gemeten. De leraren nemen de toetsen af conform de voorschriften.

Ouders worden geïnformeerd over de vorderingen van de leerlingen. Alle leerlingen krijgen een advies voor het vervolgonderwijs. De school hanteert hierbij een zorgvuldige procedure.

Veelgehoorde vragen én antwoorden

vraag > **Hoeveel en welke toetsen uit het leerlingvolgsysteem (LOVS) moeten wij als school afnemen?**

antwoord > De school moet leerlingen systematisch volgen en is verplicht te werken met een leerlingvolgsysteem waarin in elk geval vanaf groep 3 de kennis en vaardigheden van leerlingen op gebied van taal, rekenen en wiskunde worden gemeten door gebruik te maken van valide genormeerde toetsen. Er is geen wettelijke norm voor het minimaal aantal af te nemen toetsen. Het gaat er om dat die toetsen afgenomen worden waarmee een goed beeld verkregen wordt over de vorderingen van de leerlingen. Er zijn verschillende aanbieders van LOVS toetsen in het basisonderwijs, er zijn geen voorschriften welke gebruikt moet worden. De inspectie gaat er wel van uit dat de toetsen volgens de handleiding worden afgenomen.

vraag > **Zijn er richtlijnen voor hoe vaak wij als school rapporten moeten opstellen voor de ouders?**

antwoord > Scholen zijn verplicht om ouders te informeren over de vordering van hun kind. De school is vrij in de vorm van rapportage en in het aantal rapporten dat zij per jaar opstelt.

vraag > **Zijn er voorschriften hoe wij als school een leerling overdragen aan een andere school of vervolgonderwijs?**

antwoord > Scholen zijn wettelijk verplicht bij de overgang naar een andere school een onderwijskundig rapport van een leerling op te stellen. Het rapport wordt naar de nieuwe school gestuurd en een afschrift van dit rapport wordt aan de ouders van de leerling verstrekt. In het rapport kunnen onder andere leerresultaten, gegevens rond de sociaal-emotionele ontwikkeling, verzuimhistorie en eventueel geboden begeleiding worden beschreven. Als het onderwijskundig rapport wordt gemaakt voor de overgang naar het voortgezet onderwijs moet in het onderwijskundig rapport het schooladvies staan. Voor het speciaal onderwijs geldt dat het ontwikkelingsperspectief ook moet worden opgenomen in het rapport.

“Van elk oudergesprek maakten we een verslag. Nu leggen we gesprekken met ouders of kinderen alleen vast wanneer er belangrijke afspraken zijn gemaakt.

Schoolleider uit Operatie Regels Ruimen

3.6 Onderwijsresultaten

Een school gebruikt de onderwijsresultaten om te onderzoeken wat er beter kan of moet. De leerresultaten maken ook duidelijk of eerder genomen maatregelen effect hebben. Hoe zijn bijvoorbeeld de resultaten van de eindtoets, in vergelijking tot scholen met vergelijkbare leerlingen? Zijn er trends zichtbaar in de resultaten van de kernvakken? De antwoorden op die vragen zijn aanknopingspunten voor het gesprek met de inspectie over hoe het op school gaat. Maar dit gesprek gaat uit van de eigen visie en ambities van de school.

Wat wordt er ten minste van de school verwacht?

Dit zegt het Onderzoekskader 2017:

De cognitieve eindresultaten liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie verwacht mag worden. Dit betekent dat de eindresultaten op de kernvakken Nederlandse taal en rekenen/wiskunde voldoen aan de gestelde norm.

Veelgehoorde vragen én antwoorden

vraag > **Welke resultaten neemt de inspectie mee in de beoordeling van onze school?**

antwoord > De inspectie neemt enkel de resultaten van de eindtoets mee in het kwaliteitsoordeel van de school. Resultaten van methodetoetsen en tussenresultaten vanuit het leerlingvolgsysteem zijn geen onderdeel van het toezichtskader. Wel kan het tijdens een onderzoek ter sprake komen als er gesproken wordt over het zicht op de ontwikkeling van de leerlingen.

“Met elkaar dingen vastleggen, zodat je kunt evalueren. Dat doe je niet voor ons, dat doe je voor je schoolontwikkeling, en voor jezelf als leraar. Als je niet hebt gepland, hoe kun je dan over een half jaar reflecteren of je het goed hebt gedaan?

Plaatsvervangend inspecteur-generaal Arnold Jonk, in Onderwijsblad, 7, 2015

“Voor het groepsplan hebben we géén verplicht format meer met vaste invulmomenten. Dat voelde als een verplichting en als een extra tijdsbelasting, zonder dat er een link is met de praktijk van alledag. We beschrijven nu de huidige stand van zaken en noteren alleen dat wat nodig is. Het opschrijven wordt verdeeld over alle weken en niet gebundeld in twee piekmomenten per jaar. Scholen mogen binnen een vastgesteld kader kiezen op welke wijze ze wat willen registreren. Voorwaarde is wel dat binnen een school dezelfde werkwijze wordt gehanteerd.

Bestuur COG Drenthe

3.7 Veiligheid en schoolklimaat

Het is natuurlijk essentieel dat leerlingen zich veilig voelen op school. Daarom is wettelijk vastgelegd dat u als school doordacht beleid voor veiligheid moet hebben en actie onderneemt als dat nodig is.

Wat wordt er ten minste van de school verwacht?

Dit zegt het Onderzoekskader 2017:

De school zorgt voor de sociale, fysieke en psychische veiligheid van de leerlingen in en om de school gedurende de schooldag. Dit blijkt onder andere uit de beleving van de veiligheid en het welbevinden van leerlingen. De school monitort dit ten minste jaarlijks. De school heeft een veiligheidsbeleid (beschreven in het schoolplan of een ander document), gericht op het voorkomen, afhandelen, registreren en evalueren van incidenten. Als de uitkomsten van de monitoring daartoe aanleiding geven, treft de school maatregelen om de situatie te verbeteren.

De school heeft een persoon als aanspreekpunt als het gaat om pesten en voor coördinatie van het beleid tegen pesten. Schoolleiding en leraren voorkomen pesten, agressie en geweld in elke vorm en treden zo nodig snel en adequaat op. De uitingen van leerlingen en personeel zijn in lijn met de basiswaarden van de democratische rechtsstaat.

Veelgehoorde vragen én antwoorden

vraag > **Wat moeten wij als school vastleggen rond het veiligheidsbeleid?**

antwoord > Als school moet u een veiligheidsbeleid voeren, u bepaalt als school zelf op welke manier het veiligheidsbeleid wordt ingevuld, waaronder hoe u omgaat met incidenten. Het gaat erom dat de school beleid heeft dat gericht is op het voorkomen, afhandelen, registreren en evalueren van incidenten. Dit helpt om het doel te bereiken: sociale, fysieke en psychische veiligheid van de leerlingen in en om de school gedurende de schooldag.

vraag > **Zijn wij verplicht incidenten, zoals pestincidenten of kleine valpartijen te registreren en te rapporteren aan ouders?**

antwoord > Nee, dat is niet verplicht, maar u kunt hier als school wel voor kiezen. De school bepaalt zelf hoe wordt omgegaan met het registreren en rapporteren van incidenten. Hier zijn vanuit de onderwijsinspectie geen voorschriften voor.

vraag > **Hoeveel vragenlijsten en sociogrammen moet ik als leraar per jaar invullen over de (sociale) veiligheid en het welbevinden van leerlingen? Is het verplicht ook bij leerlingen vragenlijsten af te nemen?**

antwoord > In de wet staat dat de school ten minste één keer per jaar monitort hoe het is gesteld met de veiligheidsbeleving en het welbevinden van de leerlingen. Op welke manier de school dit doet en hoe de leerlingen worden betrokken is aan de school zelf. Wel moet de school een gestandaardiseerd instrument gebruiken dat valide en betrouwbaar is en een representatief beeld geeft.

ZUIDWALSCHOOL

“Als leerkracht ontkom je er niet aan bepaalde gegevens vast te leggen. Maar de context van elke school is weer anders. Juist daarom is het van belang dat scholen zelf nadenken en bepalen wat de beste aanpak is, hoe ze hun tijd het beste kunnen inzetten, waar hun onderwijs het meeste baat bij heeft. En als inspecteur vraag je dan vaak naar de beweegredenen van die keuzes.

Jeanette Wolleswinkel, inspecteur primair onderwijs

3.8 Kwaliteitszorg

Stelselmatig zorgen voor kwaliteit, dat is wat de wet vraagt van ieder schoolbestuur. Kwaliteitszorg kan op veel verschillende manieren, daar maakt het bestuur zelf keuzes in. Het bestuur kan bijvoorbeeld op verschillende manieren met zijn scholen afspreken wie waarvoor verantwoordelijk is.

Wat wordt er ten minste van de school verwacht?

Dit zegt het Onderzoekskader 2017:

Het bestuur zorgt voor een stelsel van kwaliteitszorg op de scholen. Dit stelsel staat uitgewerkt in het schoolplan van de school. Vanuit dit stelsel bewaakt en bevordert het bestuur de kwaliteit van het onderwijsleerproces en de leerresultaten.

Het bestuur en de scholen hebben zicht op de kwaliteit van het onderwijs. Er zijn toetsbare doelen geformuleerd en er wordt regelmatig geëvalueerd of deze doelen gehaald worden. De oorzaken van eventueel tekortschietende onderwijskwaliteit zijn geanalyseerd en waar nodig worden verbeteringen doelgericht doorgevoerd. De verantwoordelijkheidsverdeling tussen bestuur en scholen maakt een functionerend stelsel van kwaliteitszorg mogelijk.

Veelgehoorde vragen én antwoorden

vraag > **Wat moeten scholen registreren binnen een systeem voor kwaliteitszorg?**

antwoord > Datgene wat het bestuur nodig vindt om goed te kunnen sturen en te waarborgen dat de onderwijskwaliteit voldoende is en om zich te kunnen verantwoorden. Elke vorm van kwaliteitszorg zal een bepaalde registratie vragen van de school. Het bestuur moet immers voldoende informatie hebben waarmee het zicht kan houden op de ontwikkeling van de kwaliteit van het onderwijs op de scholen. Het bestuur bepaalt zelf met de scholen wat ze daarvoor aan informatie en verantwoording nodig vindt.

vraag > **Zijn wij als school verplicht om een schoolplan en een schoolgids bij te houden?**

antwoord > Ja, in de wet staat dat u als school zowel een schoolplan als een schoolgids dient te hebben. Het schoolbestuur stelt ten minste eens in de vier jaar het schoolplan vast en jaarlijks de schoolgids ten behoeve van het eerstvolgende schooljaar. Het schoolplan gaat over de kwaliteit van het onderwijs en bevat in elk geval het onderwijskundig beleid van de school, het personeelsbeleid en het beleid met betrekking tot de bewaking en verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. De schoolgids bevat informatie over de werkwijze van de school voor ouders, verzorgers en leerlingen.

vraag > **Is onze school verplicht om mee te doen aan wetenschappelijke onderzoeken die we krijgen toegestuurd?**

antwoord > Nee, u bent niet verplicht om vragenlijsten en onderzoeken van onderzoeksbureaus of universiteiten in te vullen. Het kan echter wel waardevol zijn om als school bij te dragen aan de kennis over onderwijs.

Aanvullende informatie

4

Staat uw vraag er niet tussen?

Of wilt u meer weten over de werkwijze van de inspectie?

Kijk dan op www.onderwijsinspectie.nl.

Kijk ook op www.leraar.nl/werkdruk voor inspirerende voorbeelden rond verantwoording.

“

Het gaat er niet om dat je het goede doet voor de inspectie. Het gaat erom dat je het goede doet voor kinderen, ouders en het onderwijs.

Rutger Meijer, Inspectie van het Onderwijs, directeur Toezicht primair onderwijs, in De Nieuwe Leraar, september 2017

Colofon

Den Haag, november 2017
Ontwerp en productie: Things To Make And Do
Deze handreiking is een coproductie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Inspectie van het Onderwijs.

Disclaimer

Deze handreiking is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Voor onjuistheden en onvolledigheden met betrekking tot de inhoud van de handreiking kunnen de samenstellers van deze handreiking echter op geen enkele wijze verantwoordelijk of aansprakelijk worden gesteld. Aan de inhoud van deze handreiking kunnen dan ook geen rechten worden ontleend.